

"Kalb de bir arşdır.", ifadesini nasıl anlamalıyız? Nasıl bir sınır düşünebiliriz?

Varlık âlemi için farklı sınıflandırmalar yapılmıştır: Âlem-i mülk ve âlem-i melekût; dünya ve ahiret; âlem-i şehadet ve âlem-i gayb gibi. Bunlardan birisi de "âlem-i emir ve âlem-i halk" tasnifidir.

Ruh emir âleminde, beden ise halk âleminde. Emir âlemi, tabir-i caizse, yönetenler âlemi, halk âlemi ise yönetilenler âlemdir. Toprak halk âleminde, yerçekimi emir âleminde.

Emir âlemi denilince akla hemen arş gelir. Arş, ilâhî emirlerin meleklerle ilk tebliğ edildiği makamdır.

Arş, kürsiyi de bütün kâinatı da ihata etmiştir. Şu var ki, bu ihata maddî olarak kaplamaya benzemez. Kürsinin kâinatı ihata etmesi atmosferin yerküresini ihata etmesine benzetilirse, arşın kürsiyi ihatası ruhun bedeni ihata etmesi gibi olur. Üstad Hazretleri "Kalb de bir arştır" buyurmakla insanda kalbin arşı temsil ettiğini, bütün bedenin ondan gelen emirlerle idare edildiğini nazara vermiş oluyor.

Arş; isim ve sıfatların, kendini en parlak bir şekilde gösterdiği makamdır. Bu yüzden, Allah'ın her isim ve sıfatının da ayrı bir arşı vardır.

Mesela; sema âlemi, Allah'ın celal ve azamet sıfatlarının arşdır. Celal ve azamet sıfatı, en parlak ve en haşmetli olarak, sema âleminde kendisini gösteriyor. Sema âleminde Celil ismi hâkimdir, diğer isimler onun zımında tecelli ederler.

Sabit yıldızlar âleminde, öncelikle nazara çarpan *Kayyum* ismidir. O âlemde *Müzeyyin* ismi, *Alîm* ve *Hakîm* isimleri gibi çok esmâ da tecelli etmekle birlikte, bunlar *Kayyum* isminin zımında kalırlar

Aynı şekilde bir çiçeğin tatlı ve güzel yüzünde Allah'ın **Cemil** ve **Müzeyyin** ismi hâkimdir. Çiçek bu isimlerin arşı hükmündedir. Yani çiçekte galiben; Cemil ismi nazara çarpar, görünür ve okunur.

"Kalb de bir arştır." Ve "Ben yere göğe sığmadım, ancak mü'min kulunun kalbine sığdım."(1) hadis-i kudsîsi bu manayı ders verir.

Güneş Ağrı Dağı'na sığmaz ama küçük bir aynaya sığar, onda tecelli eder. İnsanın kalbi imanın mahalli, marifet ve muhabbetin, sıfat ve esma-i ilâhiyenin tecelligâhı, bütün feyizlerin ma'kesi ve manevî duyguların merkezidir.

(1) krş. Aclunî, 2/195.